

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/5/2017
Identifikačné číslo spisu: 3017200047
Dátum vydania rozhodnutia: 26.09.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:3017200047.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a z členiek senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a JUDr. Eriky Čanádyovej, v právnej veci žalobkyne: Z. R., bytom Z., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa Bratislava, Generálny riaditeľ, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 - 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 8. decembra 2016, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 12Sa 3/2017-34 zo dňa 27. apríla 2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č.k. 12Sa/3/2017-34 zo dňa 27. apríla 2017 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

Rozhodnutie krajského súdu

1. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom č.k. 12Sa 3/2017-34 zo dňa 27. apríla 2017 rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 08.12.2016 a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, Bratislava č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30.08.2016 zrušil a vec jej vrátil späť na ďalšie konanie z dôvodu § 191 ods. 1 písm. a/ SSP. Žalobcovi náhradu trov konania nepriznal.

2. Z predloženého administratívneho spisu žalovaného krajský súd zistil, že žalovaný napadnutým rozhodnutím vo veci zastavenia výplaty vdoveckého dôchodku od 18. októbra 2016, zamietol odvolanie žalobkyne podané proti prvostupňovému rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30. augusta 2016, ktorým jej podľa § 74 ods. 2 a 3, § 112 ods. 4 a 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení z. č. 310/2006 Z.z. zastavila výplatu vdoveckého dôchodku od 18. októbra 2016 s odôvodnením, že nespĺňa podmienku pre ďalšiu výplatu vdoveckého dôchodku uvedenú v § 74 ods. 3 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z v znení zákona č. 310/2006 Z.z., nakoľko výchova dvoch detí netrvala aspoň po dobu desiatich rokov. Ku dňu zániku nároku na výplatu vdoveckého, t.j. ku dňu 18. septembra, starostlivosť o deti D. R., nar. XX. K. XXXX a R. R., nar. X. H. XXXX netrvala aspoň po dobu desiatich rokov, podmienky troch detí žalobkyňa nespĺnila. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia mal

krajský súd preukázané, že žalovaný pri svojom rozhodovaní vychádzal predovšetkým z podkladov administratívneho spisu, bolo preukázané, že účastníčka konania si žiadosťou zo dňa 27. apríla 2004 uplatnila nárok na vdovecký dôchodok po manželovi H. R., nar. X. H. XXXX, ktorý zomrel dňa XX. G. XXXX. Zároveň si touto žiadosťou uplatnila aj nárok na sirotsky dôchodok pre syna R. R., nar. XX. H. XXXX, ktorý bol spoločným dieťaťom účastníčky konania a zomrelého. Vdovecký dôchodok bol účastníčke konania priznaný od 17. apríla 2014 (oprava 17. apríla 2014).

3. Ďalej krajský súd zistil, že žalobkyňa predložila k odvolaniu fotokópie rodných listov detí a žiadala o uvoľnenie vdoveckého dôchodku, že spĺňa podmienku nároku na ďalšiu výplatu vdoveckého dôchodku podľa § 74 ods. 3 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 310/2006 Z.z., t.j. výchovou troch detí.

4. Krajský súd uviedol, že žalovaný poukázal na ustanovenie § 15 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, podmienka výchovy dieťaťa je splnená, ak sa žena osobne stará alebo starala o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň po dobu desiatich rokov. Ku dňu zániku nároku na výplatu vdoveckého dôchodku, t.j. ku dňu 18. septembra 2016, starostlivosť o deti D. R., nar. XX. K. XXXX a R. R., nar. X. H. XXXX netrvala aspoň po dobu desiatich rokov, podmienky výchovy troch detí žalobkyňa nespĺnila. Uvedenú podmienku splní najskôr až 1. júna 2019.

5. Záverom krajský súd konštatoval, že pri svojom rozhodovaní zhodnotil vyššie uvedené skutočnosti a citované zákonné ustanovenia a dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie žalovaného bolo vydané na základe neúčinného právneho predpisu, keď poukazuje vo svojom rozhodnutí na ustanovenie § 15 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, že podmienka výchovy dieťaťa je splnená, ak sa žena osobne stará alebo starala o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň po dobu desiatich rokov (viď. i rozsudok NS SR z 25. novembra 1998, sp.zn. 148/98). Ku dňu zániku nároku na výplatu vdoveckého dôchodku, t.j. ku dňu 18. septembra 2016, starostlivosť o deti D. R., nar. XX. K. XXXX a R. R., nar. X. H. XXXX netrvala aspoň po dobu desiatich rokov, podmienky výchovy troch detí žalobkyňa nespĺnila. Túto podmienku splní najskôr až 1. júna 2019, preto bolo rozhodnuté tak ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

6. O trovách konania krajský súd rozhodol tak, že úspešnej žalobkyni náhradu trov nepriznal, keď žalobkyňa takúto náhradu trov konania ani nežiadala priznať.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej

7. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná kasačnú sťažnosť. Navrhovala, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 12Sa/3/2017-34 zo dňa 27. apríla 2017 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

8. V dôvodoch kasačnej sťažnosti žalovaná namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g/ SSP. Nesúhlasila s argumentáciou krajského súdu.

9. Žalovaná k veci samej uviedla, že Sociálna poisťovňa - ústredie ako prvostupňový správny orgán rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30. augusta 2016 rozhodla tak, že podľa § 74 ods. 2, 3, § 112 ods. 4, 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 310/2006 Z.z. zastavila žalobkyni výplatu vdovského dôchodku od 18. októbra 2016 z dôvodu, že jej syn R. R. nar. XX. H. XXXX dňom 31. augusta 2016 ukončil štúdium na Strednej odbornej škole stavebnej v Trenčíne, čím prestal byť nezaopatreným dieťaťom. Nakoľko žalobkyňa nepreukázala, že naďalej spĺňa aspoň jednou z podmienok trvania nároku na výplatu vdovského dôchodku uvedenú v § 74 ods. 3 zákona č. 461 /2003 Z.z. v znení zákona č. 310/2006 Z.z., nárok na výplatu vdovského dôchodku jej zanikol od 18. septembra 2016.

10. Žalovaná trvala na tom, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne - ústredie ako prvostupňového správneho orgánu bolo vydané v súlade s právnymi predpismi o sociálnom poistení/zabezpečení. Ďalej žalovaná uviedla, že generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne - ústredie, príslušný na rozhodnutie podľa § 215 ods. 4 zákona o sociálnom poistení po preskúmaní napadnutého rozhodnutia a priloženej spisovej dokumentácie prvostupňové rozhodnutie zo dňa 30. augusta 2016 potvrdil preskúmaným rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 8. decembra 2016. Žalovaný poukazom na právnu úpravu ustanovenú v § 255 ods. 1 zákona o sociálnom poistení, ktorú citoval, uviedol, že v prechodnom ustanovení uvedeného zákona je zakotvená tzv. zásada zachovania získaných nárokov v dôchodkovom zabezpečení, z ktorej vyplýva, že doby zamestnanosti, náhradné doby a hrubé zárobky sa hodnotia podľa právnych predpisov o sociálnom zabezpečení, ktoré sú účinné v čase ich získania, pričom nie je rozhodujúce, podľa akých právnych predpisov vznikol nárok na dôchodkovú dáku. Žalovaná vyslovila názor, že z uvedeného jednoznačne vyplýva, že Sociálna poisťovňa - ústredie, pri posudzovaní nároku žalobkyne na vdovský dôchodok postupovala v súlade s právnymi predpismi o sociálnom zabezpečení/poistení.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

11. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila tak, že navrhovala napadnutý rozsudok krajského súdu v celom rozsahu potvrdiť. Nesúhlasila s argumentáciou žalovanej uvedenou v kasačnej sťažnosti. Poukazom na právnu úpravu ustanovenú v § 295 zákona č. 461/2003 Z.z. uviedla, že jej manžel zomrel dňa 17. apríla 2004 teda celé konanie o priznaní vdovského dôchodku prebiehalo za účinnosti tohto zákona s tým, že akýkoľvek sporný moment, ktorého by sa mohlo týkať ustanovenia § 255 ods. 1 uvedeného zákona, mal byť vyriešený pri priznávaní vdovského dôchodku v roku 2004. Žalobkyňa popierala akúkoľvek príčinnú súvislosť medzi argumentáciou žalovanej a aplikovaním § 15 vyhlášky č. 149/1988 Zb., ktorý právny predpis bol zrušený ešte pred smrťou jej manžela. Považovala za vrchol hyenizmu argumentáciu žalovanej, ktorou sa odvoláva na zásadu zachovania získaných nárokov v dôchodkovom zabezpečení a pritom ich aplikácia tejto zásady je nasmerovaná proti priznaniu, resp. ponechaniu priznaného vdovského dôchodku. Vyslovila názor, že z dikcie citovaného ustanovenia je zrejma snaha zákonodarcu o zmiernenie tvrdosti zákona v hraničných kauzách a nie ako sa sociálna poisťovňa snaží predostrieť, zneužiť slovnú ekvilibristiku, zahmlievanie a právny nihilizmus na ospravedlnenie nezákonného postupu verejnoprávnej inštitúcie minimálne akademický hraničiac s trestnou činnosťou verejných činiteľov. Uviedla, že žalovaná strana v celom konaní neuviedla jediný logicky, opodstatnený a odôvodnený argument, ktorý by ju oprávňoval v tejto veci aplikovať § 15 vyhlášky č. 149/1988 Zb. a na tomto nezákonnom základe odmietnuť priznať ďalšie vyplácanie vdovského dôchodku.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

12. Dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok upravujúci v zmysle § 1 a) právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve, b) konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach podanej kasačnej sťažnosti žalovanej (§ 453 ods. 1 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk <. (§ 452 ods. 1 v spojení s ustanovením § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

14. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č.k. 12Sa/3/2017-34 zo dňa 27. apríla 2017, ktorým ako správny súd rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX

XXXX X zo dňa 08.12.2016 a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, Bratislava č. XXX XXX XXXX XXXX X zo dňa 30.08.2016 zrušil a vec jej vrátil späť na ďalšie konanie z dôvodu § 191 ods. 1 písm. a/ SSP.

15. Predmetom preskumavacieho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 08.12.2016, ktorým žalovaná odvolanie žalobkyne zamietla a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30. augusta 2016. Uvedeným rozhodnutím žalobkyni podľa § 74 ods. 2 a 3, § 112 ods. 4 a 6 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 310/2006 Z.z. bola zastavená výplata vdovského dôchodku od 18. októbra 2016.

16. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku krajského súdu najvyšší súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

17. V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom. (§ 2 ods. 1 SSP)

18. Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania. (§ 5 ods. 2 SSP)

19. Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy. (§ 177 ods. 1 SSP)

20. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 177 a nasl. SSP) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi.

21. Správny súd vychádza zo skutkového stavu zisteného orgánom verejnej správy, ak tento zákon neustanovuje inak. Správny súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie zákonnosti napadnutého rozhodnutia alebo opatrenia alebo na rozhodnutie vo veci. (§ 119 SSP).

22. Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 SSP). V procese súdneho prieskumu pri rozhodovaní v sociálnych veciach, ak to nie je v rozpore s účelom správneho súdnictva, môže správny súd i bez návrhu doplniť dokazovanie vykonané orgánom verejnej správy. (§ 204 SSP)

23. Správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi.

VI.

Právne posúdenie kasačným súdom

24. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

25. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivец musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

26. Ústavný súd SR princíp materiálneho právneho štátu prezentoval v právnom názore: „V právnom štáte, v ktorom sú ako neoddeliteľné súčasť okrem iných stelesnené princípy, ako sú právna istota a spravodlivosť (princíp materiálneho právneho štátu), čo možno spoľahlivo vyvodit' z čl. 1 ústavy, sa osobitný dôkaz kladie na ochranu tých práv, ktoré sú predmetom jej úpravy. Povinnosťou všetkých štátnych orgánov je zabezpečiť reálnu možnosť ich uplatnenia tými subjektmi, ktorými boli priznané“ (ÚS 17/1999, Nález z 22. septembra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 365; zhodne I.ÚS 44/1999, Nález z 13. októbra 1999. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 1999, s. 382, I.ÚS 10/98“). (I.ÚS 54/02. Nález z 13. novembra 2002. Zbierka nálezov a uznesení Ústavného súdu SR 2002 - II. polrok, s. 750, nález Ústavného súdu SR č. PL. ÚS 22/06). Judikatúra ústavného súdu tiež kladie dôraz, že v súlade s čl. 1 ods. 1 ústavy s uplatňovaním princípu právnej istoty v právom štáte sa spája požiadavka všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, stability, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem; medzi ústavné princípy vlastné právnemu štátu patrí aj zákaz svojvôle v činnosti štátnych orgánov, ako aj zásada primeranosti, resp. proporcionality (m. m. PL. ÚS 1/04).

27. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

28. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

29. Z uvedeného článku ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

30. Podľa § 74 ods. 1, 2, 3, 4 zákona č. 461/2003 Z.z. vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý a) ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, invalidného dôchodku alebo mal nárok na predčasný starobný dôchodok, b) ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo c) zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

Vdova má nárok na výplatu vdovského dôchodku počas jedného roka od smrti manžela.

Po uplynutí obdobia uvedeného v odseku 2 má vdova nárok na výplatu vdovského dôchodku, ak a) sa stará o nezaopatrené dieťa, b) je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% alebo c) vychovala aspoň tri deti, d) dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti, e)

dovŕšila dôchodkový vek.

Nezaopatrené dieťa podľa odseku 3 písm. a/ je dieťa, ktoré má po zomretom rodičovi nárok na sirotsky dôchodok, a dieťa, ktoré bolo v rodine zomretého vychovávané, ak ide o vlastné dieťa alebo osvojené dieťa vdovy alebo ak bolo dieťa vdove alebo zomretému manželovi zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu počas trvania manželstva.

31. Zákonodarca v citovanej právnej norme zákona č. 461/2003 Z.z. stanoví podmienky nároku na vdovský dôchodok (na vdovecký dôchodok). Z uvedenej právnej úpravy vyplýva, že vdova po splnení zákonných podmienok na vdovský dôchodok má nárok na jeho poberanie počas obdobia jedného roka. Nárok na jeho vyplácanie počas ďalšieho obdobia má za predpokladu splnenia zákonných podmienok zákonodarcom ustanovených v odseku 3 právnej normy § 74, pričom zákonodarca v odseku 4 právnej normy § 74 definuje pojem nezaopatreného dieťaťa a výchovu dieťaťa. Za nezaopatrené dieťa v zmysle tejto právnej úpravy treba považovať dieťa, ktoré má po zomretom rodičovi nárok na sirotsky dôchodok, ako aj dieťa, ktoré bolo v rodine zomretého vychovávané, ak ide o vlastné dieťa alebo osvojené dieťa vdovy alebo ak bolo dieťa vdove alebo zomretému manželovi zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu počas trvania manželstva.

Pri skúmaní splnenia podmienok pre trvanie nároku vdovy na vyplácanie vdovského dôchodku aj po zákonom stanovenej jednoročnej dobe vyplácania vdovského dôchodku je preto rozhodujúce splnenie zákonných podmienok na vyplácanie vdovského dôchodku, ktoré zákonodarca ustanovuje v právnej úprave právnej normy § 74 ods. 3, 4 zákona č. 461/2003 Z.z.. Aplikujúc uvedenú právnu úpravu v súlade s jej gramatickým a logickým výkladom v intenciách naplnenia účelu a cieľa zákona o sociálnom poistení (čl. 152 ods. 4 ústavy) vdova po uplynutí jedného roka výplaty vdovského dôchodku má nárok na výplatu vdovského dôchodku, ak spĺňa aspoň jednu z podmienok zákonom predpokladaných a to sa stará o nezaopatrené dieťa, je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% alebo vychovala aspoň tri deti, dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti, dovŕšila dôchodkový vek. Za nezaopatrené dieťa v zmysle zákonnej úpravy treba považovať dieťa, ktoré má po zomretom rodičovi nárok na sirotsky dôchodok, ako aj dieťa, ktoré bolo v rodine zomretého vychovávané, ak ide o vlastné dieťa alebo osvojené dieťa vdovy alebo ak bolo dieťa vdove alebo zomretému manželovi zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu počas trvania manželstva.

32. Podmienky nároku na výplatu vdovského (i vdoveckého dôchodku) sú vymedzené aj podľa počtu vychovaných detí, pričom okrem iných dôvodov sa podmienka „výchova dieťaťa“ považuje a aj doteraz sa považovala za splnenú len vtedy, ak sa rodič osobne stará alebo staral o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti. Predchádzajúca právna úprava sociálneho zabezpečenia (zákon č. 100/1988 Zb.), na zásady sociálneho zabezpečenia ktorej nadviazala aj nová právna úprava v zákone o sociálnom poistení (zákon č. 461/2003 Z.z.) vo vykonávacom právnom predpise (§ 15 ods.1 vyhl.č. 149/1988 Zb.) upravovala „výchovu dieťaťa“ tak, že podmienka výchovy dieťaťa je splnená, ak sa žena osobne stará alebo sa starala o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň po dobu 10 rokov. Pokiaľ sa však žena ujala výchovy dieťaťa po dosiahnutí ôsmeho roka jeho veku, je podmienka výchovy dieťaťa splnená, ak sa žena osobne stará alebo sa starala o dieťa vo veku do dosiahnutia plnoletosti aspoň po dobu piatich rokov. Naplnenie obsahu pojmu výchovy dieťaťa upravuje Zákon o rodine v znení zákona 36/2005 Z.z. v právnej úprave rodičovských práv a povinností rodičov v nadväznosti na náhradnú starostlivosť o dieťa. Zákon o sociálnom poistení nemá samostatnú právnu úpravu definujúcu „výchovu dieťaťa“. Z týchto dôvodov je potrebné pri aplikácii vzniku a trvania nároku na vdovský dôchodok pri splnení zákonných podmienok v súvislosti s výchovou dieťaťa vychádzať zo všeobecných zásad vyplývajúcich z právnej úpravy sociálneho zabezpečenia a zákona o rodine, ktoré majú všeobecnú platnosť a vyjadrujú predovšetkým mieru zásluhovosti spojenú s výchovou detí. Keďže v súčasnosti zákon o sociálnom poistení pre posudzovanie splnenia podmienky výchovy dieťaťa nevymedzuje, zmena doteraz zaužívaného výkladu pojmu výchova dieťaťa by mala za následok diskrimináciu detí osvojených, resp. v inej náhradnej starostlivosti, oproti deťom vychovávaných ich biologickými rodičmi. Uvedený výklad zodpovedá aj zneniu § 258 zákona o sociálnom poistení, ktorý v súčasnosti vymedzuje pojem „výchova dieťaťa“, aj keď k vymedzeniu tohto pojmu došlo v súčasnosti s určením dôchodkového veku žien v období od 1. januára 2004 do 31. decembra 2014. Iná právna úprava v súčasnosti uvedený pojem nevysvetľuje, preto analogické použité vysvetlenia tohto pojmu aj na účely vdovského (alebo

vdoveckého dôchodku) zodpovedá aplikácii zákona v súlade s materiálnou spravodlivosťou. V každom prípade aplikácia právnej úpravy vo vzťahu k výchove dieťaťa pri posudzovaní vzniku nároku vdovského (vdoveckého) dôchodku a jeho trvania sa môže vzťahovať len k tým deťom, na výchovu ktorých sa podieľal zomrelý rodič, alebo osoba, ktorá mala dieťa v náhradnej výchove podľa zákona o rodine a po ktorom vznikol nárok na vdovský (vdovecký) dôchodok.

33. Zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu najvyšší súd mal preukázané, že žalobkyňa si žiadosťou z 27. apríla 2004 uplatnila nárok na vdovský dôchodok po manželovi H. R. nar. X. H. XXXX zomrelého dňa XX. G. XXXX. Súčasne žalobkyňa si uplatnila žiadosť na nárok na sirotsky dôchodok pre syna R. R. nar. XX. H. XXXX, ktorý bol jediným spoločným dieťaťom žalobkyne a jej zomrelého manžela. Žalobkyni bol priznaný vdovský dôchodok od 17. apríla 2004. V čase priznania vdovského dôchodku žalobkyni bol jej syn R. nezaopatreným dieťaťom, ktorú zákonnú podmienku stratil ukončením Strednej odbornej školy stavebnej v Trenčíne dňa 31. augusta 2016. Sociálna poisťovňa - ústredie rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30. augusta 2016 žalobkyni podľa § 74 ods. 2 a 3, § 112 ods. 4 a 6 zákona č. 461/2003 Z.z. č. 310/2006 Z.z. zastavila výplatu vdoveckého dôchodku od 18. októbra 2016. Na základe odvolania žalobkyne proti tomuto prvostupňovému rozhodnutiu generálny riaditeľ žalovanej rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 08.12.2016 potvrdil prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 30. augusta 2016. Žalobkyňa v konaní predložila rodné listy svojich detí - a to R. R. nar. XX. H. XXXX, D. R. nar. XX. K. XXXX a R. R. narodeného X. H. XXXX.

34. Vychádzajúc zo skutkových zistení danej veci a z právnej úpravy uvedenej vyššie nemožno považovať za nesprávny právny názor žalovanej, keď v danom prípade použila výklad predchádzajúcej právnej úpravy sociálneho zabezpečenia, keďže súčasná právna úprava vymedzená v zákone o sociálnom poistení nadväzuje na zásady sociálneho zabezpečenia odkázaných osôb v zmysle predchádzajúcej právnej úpravy zákona o sociálnom zabezpečení.

35. Z týchto dôvodov kasačný súd dospel k záveru, že žalovaná v danej veci správne posudzovala splnenie podmienok na výplatu vdovského dôchodku žalobkyni v zmysle právnej úpravy ustanovenej v § 74 ods. 3 posudzujúc nezaopatrené dieťa a výchovu ďalších detí v súlade s § 74 ods. 4 zákona o sociálnom poistení. Z prvostupňového rozhodnutia žalovanej zo dňa 30. augusta 2016 ako aj z jej druhostupňového rozhodnutia zo dňa 8. decembra 2016 vyplýva, že Sociálna poisťovňa - ústredie, žalobkyni zastavil výplatu vdovského dôchodku podľa § 74 ods. 2, 3 v spojení s § 112 ods. 4 a 6 zákona č. 461/2003 Z.z., teda žalovaná v konaní postupovala a napadnutými rozhodnutiami rozhodla podľa zákona účinného v čase konania a rozhodovania, z ktorých dôvodov nemožno mať za to, že žalovaná konala a rozhodovala na základe neúčinného právneho predpisu.

36. Vzhľadom k uvedenému krajský súd vo veci napadnutým rozsudkom rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci, a preto kasačný súd považoval dôvod žalovanej v kasačnej sťažnosti vymedzený v zmysle § 440 ods. 1 písm. g/ Správneho súdneho poriadku za dôvodný. Z týchto dôvodov kasačný súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 Správneho súdneho poriadku zrušil a vec vrátil Krajskému súdu na ďalšie konanie.

37. Úlohou krajského súdu v ďalšom konaní bude postupovať v intenciách názoru kasačného súdu uvedeného vyššie, vec opätovne prejednať a rozhodnúť o nej v merite. V novom rozhodnutí povinnosťou krajského súdu bude súčasne rozhodnúť opäť o nároku náhrady trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania podľa § 467 ods. 3 správneho súdneho poriadku.

38. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e príпустný opravný prostriedok.